

Силабус курсу

Міжнародні міграційні процеси
Ступінь вищої освіти – бакалавр
Спеціальність – 242 Туризм
Освітньо-професійна програма – «Туризм»

Курс навчання: III, Семестр: 6

Кількість кредитів: 5 ECTS Мова викладання: українська

Керівник курсу

III

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки ГЕРМАН Л.Т.

Контактна інформація:

l.herman@wunu.edu.ua, +380971765985

Опис дисципліни

Основною метою дисципліни «Міжнародні міграційні процеси» є формування у здобувачів цілісного уявлення про сутність, закономірності та сучасні тенденції міжнародної міграції населення, опанування теоретико-методологічних підходів до аналізу міграційних процесів, розуміння їх економічних, соціальних, політичних та правових наслідків для країн-донорів і країн-реципієнтів, а також набуття практичних навичок оцінювання впливу міграції на розвиток національних економік, глобальної економіки та системи міжнародних відносин.

В результаті вивчення дисципліни "Міжнародні міграційні процеси" студенти повинні знати:

- сутність, причини та класифікаційні ознаки міжнародних міграційних процесів;
- основні теорії міжнародної міграції (неокласична, людського капіталу, подвійного ринку праці, міграційних систем, теорія «push-pull» та ін.);
- тенденції та регіональні особливості міграційних процесів у світі (Європа, Північна Америка, Азія, Африка, Латинська Америка);
- економічні, соціальні та політичні наслідки міжнародної міграції для країн-донорів і країн-реципієнтів;
- роль трудової міграції, освітньої мобільності, вимушеної та кліматичної міграції у глобальному розвитку;
- міжнародно-правові норми та інституційні механізми регулювання міграційних процесів (ООН, МОП, МОМ, ЄС та ін.);
- специфіку українських міграційних процесів у контексті глобалізації та європейської інтеграції;
- методи аналізу статистичних даних та прогнозування міграційних потоків.

• **вміти:**

- здійснювати класифікацію міграційних процесів за видами, формами та причинами;
- застосовувати теоретичні підходи та моделі для аналізу міжнародної міграції;
- працювати зі статистичними базами даних (ILO, UN DESA, Eurostat, Світовий банк) для оцінки масштабів та тенденцій міграційних потоків;
- аналізувати вплив міграції на ринки праці, економічне зростання та соціальну сферу країн-донорів і країн-реципієнтів;
- оцінювати роль міжнародних організацій та інституцій у регулюванні міграційних процесів;
- формулювати висновки щодо економічних і соціально-політичних наслідків міграції;

- розробляти пропозиції щодо вдосконалення державної міграційної політики;
- використовувати міжнародний досвід для аналізу та прогнозування українських міграційних процесів.

Структура курсу

Години (лекції / семінари)	Теми	Результати навчання	Завдання
2/2	1. Міграційні процеси та особливості їх регулювання.	Знати суть, причини та класифікаційні ознаки міграційних процесів, а також оцінювати роль візового та безвізового режимів в системі формування міграційної політики.	Тести, питання
2/2	2. Теорії міграції та світовий ринок праці.	Знати основні теорії економічної міграції. Розуміти еволюцію формування центрів тяжіння робочої сили та привабливість міст для мігрантів. Світовий ринок праці.	Тести, питання
2/2	3. Міжнародні організації та глобальне управління міграцією	Знати провідні міжнародні організації, їх роль у регулюванні міграційних процесів, здійснювати аналіз міжнародно-правових документів та інституційних механізмів управління міграцією, розвинути здатність оцінювати ефективність глобальної співпраці у сфері міграційної політики.	Тести, питання, практичні кейси
4/4	4. Економічні ефекти міграції.	Усвідомлювати основні економічні наслідки міжнародної міграції для країн-донорів і країн-реципієнтів, аналізувати вплив трудових потоків на ринок праці, бюджетні надходження та розвиток людського капіталу, вміти оцінювати роль грошових переказів у національних економіках.	Тести, питання, практичні кейси
2/2	5. Біженці та примусова міграція.	Знати сутність та особливості примусової міграції, з'ясувати правовий статус біженців та внутрішньо переміщених осіб згідно з міжнародними документами, аналізувати причини та наслідки масштабних міграційних криз, розвинути навички оцінки ефективності міжнародних і національних механізмів захисту біженців.	Тести, питання, практичні кейси
2/2	6. Гендерний вимір та соціальні аспекти міграції	Знати особливості гендерного виміру міжнародної міграції, процеси фемінізації міграційних потоків, роль жінок у глобальній економіці догляду, сформувати вміння аналізувати соціальні наслідки міграції для мігрантів і приймаючих суспільств.	Тести, питання, практичні кейси
4/4	7. Трудова міграція в глобальній економіці	Знати основні тенденції та чинники розвитку трудової міграції у світі, розкрити її вплив на економіку країн-донорів і країн-реципієнтів, сформувати навички аналізу позитивних і негативних наслідків міжнародної мобільності робочої сили, оцінювати перспективи трудової міграції в умовах глобалізації та цифровізації	Тести, питання, практичні кейси

		економіки.	
2/2	8. Міграція та цифрова економіка	Усвідомлювати вплив цифрових технологій на трансформацію міжнародних міграційних процесів, знати феномен віртуальної міграції та цифрових кочівників, дослідити роль онлайн-платформ і цифрових сервісів у глобальному ринку праці, сформувати навички аналізу можливостей та ризиків цифрової економіки для мігрантів і країн.	Тести, питання
2/4	9. Кліматична та екологічна міграція	Знати причини та особливості кліматично зумовленої міграції, аналізувати масштаби екологічних переміщень населення у світі, ознайомитися з міжнародно-правовими аспектами захисту екологічних біженців, сформувати вміння оцінювати економічні, соціальні та безпекові наслідки кліматичної та екологічної міграції.	Тести, питання, практичні кейси
2/2	10. Нелегальна міграція та «трафікінг» (торгівля людьми).	Розуміти поняття «трафікінг» та його наслідки для глобальної економіки та вміти аналізувати методи запобігання торгівлі людьми на національному, регіональному та глобальному рівнях.	Тести, питання
2/2	11. Політичні детермінанти та наслідки міграції у глобалізованому світі.	Мати знання про політичні фактори, що впливають на масштаби і напрями міжнародної міграції, політичні наслідки міграційних процесів у сучасному світі, сформувати вміння аналізувати взаємозв'язок між політикою держав, діяльністю міжнародних організацій та міграційними потоками.	Тести, питання, практичні кейси
4/2	12. Особливості міграційних процесів України.	Знати специфіку сучасних міграційних процесів України, основні етапи розвитку трудової та вимушеної міграції, їхній вплив на соціально-економічний розвиток держави, сформувати навички аналізу міграційної політики України у контексті європейської інтеграції та глобальних міграційних тенденцій.	Тести, питання

Літературні джерела

1. Міграційний профіль України 2022. Міграційна служба України. URL: http://dmsu.gov.ua/images/files/UKR_Migration_%20Profile_2013.pdf
2. Герман Л.Т., Карп'як М.О., Костишина А.І. Людський потенціал як основна компонента соціально-економічного розвитку в системі суспільного відтворення. *Регіональна економіка*. 2022. №3(105). С. 60-66. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-3-6>
3. Герман Л.Т., Карась О.С. Міжнародні міграційні процеси в умовах військових конфліктів як фактор трансформації глобального економічного розвитку *Інноваційна економіка*. –2024. – № 1. – С. 17–22 DOI: 10.37332/2309-1533.2024.1.2
4. Герман Л.Т., Уніят А.В. Економічні ефекти торгівлі та міграції в контексті міжнародної стратифікації. *Інноваційна економіка*. 2025. № 2 (102). С. 30-37.
5. Герман Л.Т. Міжнародна мобільність висококваліфікованих фахівців: порівняльний аналіз економічних та інституційних наслідків феноменів «відтоку мізків» і «циркуляції талантів». *Цифрова економіка*. № 4(19) / 2025.

6. Herman L., Khrapaty S, Sydorova E, Zhamoida O, Negrych M. Role of business and education in the development of the national economy: world experience and ways of improvement in Ukraine. Salud, Ciencia y Tecnología - Serie de Conferencias [Internet]. 2024 May 12 [cited 2024 May 16];3:664. DOI: <https://doi.org/10.56294/sctconf2024664>
7. Міжнародна організація міграції. URL: <http://www.iom.org.ua/en>.
8. Омеляненко В.А., Кулініч К.М. Міжнародні процеси інтелектуальної міграції в контексті глобальних інноваційних тенденцій. URL: http://www.asconf.com/eng/archive_view/103
9. Адамик В.В., Стахова Н.В. Трансформація європейської міграційної політики в умовах глобальних і регіональних викликів. Вісник Економіки. Випуск 3(105). 2022. С. 137-152.
10. **Основні показники ринку праці.** URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
11. Про розвиток безвізового діалогу між Україною та ЄС. URL: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/justice/visa-liberalization>
12. Глобальна проблема біженців. ЄС і Туреччина вже домовились URL: <http://www.ukrop-ua.net/userpublications/16350-globalna-problema-bzhency-yes-turechchina-vzhe-domovilisya-a-scho-dal.html>.
13. Короленко Н.В., Петросян А.А. Міжнародна міграція робочої сили: причини та наслідки. Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/87.pdf
14. Іващук І.О., Стахова Н.В., Живко М.А. Міжнародні міграційні процеси. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 204 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/45203>
15. Комар Н.В. Міста дестинації мігрантів в Європі: виклики та можливості. Економічний аналіз. 2020. Том 30. №1. Ч. 2. С. 47-55. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1751>
16. Європейська міграційна криза. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
17. Звіт Агентства ООН у справах біженців. URL: <http://www.unhcr.org/56701b969.html>.
18. Біженці та шукачі захисту в Україні. Тематичний огляд УВКБ ООН. Червень 2023. URL: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2019/06/2019-06-UNHCR-UKRAINE-Refugee-and-Asylum-Seekers-Update-FINAL_UKR.pdf
19. McAuliffe, M. and A. Triandafyllidou (eds.), 2021. World Migration Report 2022. International Organization for Migration (IOM), Geneva.
20. International Migration 2020 Highlights. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division. United Nations New York, 2020. URL: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesapd_2020_international_migration_highlights.pdf
21. 2020 Annual International Migration and Forced Displacement Trends and Policies Report to the G20. URL: <https://www.oecd.org/migration/mig/FINAL-2020-OECD-ILO-UNHCR-IOM-G20-report.pdf>
22. Martin Hofmann, Audrey Jolivel, Daria Huss, Caroline Ambiaux. International Migration: Drivers, Factors and Megatrends. March 2020. URL: <https://www.icmpd.org/file/download/51472/file/Policy%2520Paper%2520-%2520Geopolitical%2520Outlook%2520on%2520International%2520Migration.pdf>
23. Datareportal, Digital 2022: Global Digital Overview, September 2022. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2019-global-digital-overview>.
24. Refugees and migrants in times of COVID-19: mapping trends of public health and migration policies and practices. Global Evidence Review on Health and Migration. World Health Organization 2021. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/9789240028906-eng.pdf>
25. Oksana Hamova, Anna Dergach, Oksana Pikulyk, Irina Zolotych, Kateryna Diachenko. Methods of Regulating Migration Processes in EU Countries. International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.21 No.3, March 2021. P. 257-265. URL: <https://koreascience.kr/article/JAKO202121055593988.pdf>
26. Johann Fuchs, Doris Söhnlein and Patrizio Vanella. Forecasting—Significance and Approaches. Encyclopedia 2021, 1, 689–709.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу

деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. В такому разі оцінювання студентів відбувається також в он-лайн формі на платформі Moodle.

Оцінювання

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Міжнародні міграційні процеси» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять за теми 1-5	Модульна контрольна робота включає Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 25 балів, макс. 50 балів. Теоретичне (проблемне) питання – макс. 30 балів.	Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять за теми 6-9	Модульна контрольна робота включає Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 25 балів, макс. 50 балів. Теоретичне (проблемне) питання – макс. 30 балів.	Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання трьох завдань	Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання двох завдань	Екзаменаційний білет складається з 10 тестів по 2 бали – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 25 балів, макс. 50 балів. Теоретичне (проблемне) питання – макс. 30 балів.

Поточне оцінювання передбачає усне опитування здобувача під час практичних занять не рідше як раз на два заняття.

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля. У випадку пропуску практичних занять передбачено відпрацювання, в іншому разі вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного.

Модульний контроль передбачає проміжне оцінювання якості засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу певного змістового модуля дисципліни «Міжнародні міграційні процеси».

Модульна робота, екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється

від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 2 бали, що в підсумку дає максимально 20 балів; 2 бали – на тест надано правильну відповідь.

задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке студент може отримати від 0 до 30 балів.

15–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Проведення тренінгу дозволяє забезпечити засвоєння теоретичних знань та практичних навиків, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Міжнародні міграційні процеси». За результатами проходження тренінгу студент отримує оцінку, яка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання трьох завдань.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути

несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень 35 опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Підсумкова оцінка за модуль визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час виконання завдань самостійної роботи.

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом